

Ľudmila Buzássyová
Od hlasu k hláske Z dejín antickej náuky o reči.
Bratislava, UK 2016.

Posudok na habilitačnú prácu

Doktorka Ľudmila Buzássyová sa dlhšiu dobu v rôznych príspevkoch (časopiseckých a zborníkových) venuje lingvistike klasických jazykov, predloženú monografiu môžeme považovať za jej súhrnný výsledok. Práca predstavuje moderný trend v klasickej filológii, analyzovať klasický jazyk pomocou inštrumentária modernej lingvistiky, teda, ako hovorí autorka jej nástrojmi sú „textovointerpretačné postupy klasickej filológie a deduktívno-empirické postupy lingvistiky“ (str. 9)

Autorka sa nezaobrá všetkými jazykovými podsystémami, ale dala si za cieľ vytvoriť „ucelený obraz o antickom bádani o zvukovej rovine reči v diachrónej perspektíve“ (str. 8). Samotný názov veľmi dobre vystihuje obsah práce, od začiatkov skúmania ľudského hlasu až po formulovanie gramatickej / fonetickej (v zárodkoch fonologickej) teórie. V prvej časti postupuje chronologicky, v prvej kapitole skúma vyjadrenia filozofov, Platóna a Aristotela k zvukovej rovine, potom pokračuje stoickou náukou, tretia kapitola je o názoroch rímskych autorov, ktorí sa zaoberali zvukovou stránkou. V druhej časti sa v štvrtej kapitole vracia najprv ku gréckym autorom a potom v piatej kapitole k rímskym autorom, ktorí sa zaoberali vzťahom hlásky a písmena, až napokon v poslednej, šiestej kapitole, analyzuje klasifikáciu hlások u všetkých antických autorov. Autorka v úvode tvrdí, že chronologické a tematické línie sa nevyhnutne striedajú, myslím, že sa jej podarilo skĺbiť obe do jednej ucelenej práce. Každá kapitola má svoj záver a na konci sa nachádza celkový záver. Celkovému resumé by prospelo, keby ho autorka členila podobne ako celú prácu, t. j. keby použila číslovanie z kapitol, bolo by to prehľadnejšie.

V teoretických úvahách antických autorov často nie sú príklady, ktoré by lepšie ozrejmili ich chápanie, o to ťažšia je potom interpretácia ich názorov. Text je nasýtený mnohými informáciami, takže jeho lektúra si vyžaduje veľké sústredenie. Autorka menuje mnohých antických autorov, filozofov, filológov, ktorí sa buď priamo venovali gramatike alebo aj autorov, u ktorých sa nachádza nejaká pasáž s lingvistickou tematikou (Galénos, Lucretius). V poznámkovom aparáte sú okrem toho odkazy, ktoré uvádzajú čitateľa do širšieho kontextu. Autorka uvádza veľké množstvo staršej, ale aj najnovšej sekundárnej literatúry a snaží sa zaujať svoj postoj k nej. Keďže v texte používa slovenské preklady citácií

a až v poznámkach má ich originálne znenie, grécke alebo latinské, práca je určená širšiemu lingvistickému publiku, nielen klasickým filológom.

K práci nemám zásadné pripomienky, chcem len poukázať na niektoré drobnosti. Autorka v úvode konštatuje, že mnohé texty, ktorými sa zaoberá, neboli vôbec preložené alebo keď boli, tak práca „otvára priestor pre nové prekladateľské riešenia“. Súhlasím s tým a upozorňujem na malú nezrovnalosť na str. 19 v citátoch z Kratyly, kde sa uvádza Špaňárov preklad pre *orthotés* (*onomatos/onomatón*), v poznámke 15 je najprv „správne pomenovanie“, ale druhýkrát je podľa mňa zbytočné adjektívum „prirodzená“ (správnosť). V poznámke 16 už tomu tak nie je. Na str. 56 sú nesprávne grécke tvary, *fonetikos meros* (*merion*), správne je *fonetikon meros* (*morion*).

V práci nie je zmienka o Epikurovi, možno pre stručnosť dokladov k téme (pozri Everson: *Epicurus on mind and language*, In: *Companion to ancient thought*. Language. Cambridge 1994). Autorka zrejme pred vydaním nestihla zachytiť český preklad troch Varronových kníh diela *De lingua Latina*, ktorý vyšiel nedávno, pomohol by jej pri preklade na str. 77, keď prekladá: (deti) „ktoré začínajú hovoriť ..., nehovoria. Hovorí ...“

Autorka viackrát odkazuje na významné dielo slovenskej lingvistiky, Fonologiu latinčiny prof. Horeckého, ale nehodnotí ho *expressis verbis*. Námetom do diskusie je otázka, aké postavenie zaberá toto ojedinelé dielo dnes.

Na záver konštatujem, že ide o ojedinelé dielo v (česko)slovenskej odbornej literatúre a môže znamenať základ pre ďalší výskum. Práca je napísaná akribiou, má bohatý poznámkový aparát, autorka prejavila obdivuhodnú rozhl'adenosť, reflektuje významnú literatúru na danú tému. V práci prejavila rozhl'adenosť v danej tematike, ktorá si vyžadovala okrem samotného klasickofilologického základu aj znalosti z modernej lingvistickej teórie. Vzhľadom na nesporný prínos tejto práce navrhujem, aby menovanej po úspešnom habilitačnom konaní bol udelený vedecko-pedagogický titul docent v odbore klasická filológia.

Košice, 22.10.2016

doc. PhDr. František Šimon, CSc.
Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach